

KULTŪRA IR VISUOMENĖ
SOCIALINIŲ TYRIMŲ ŽURNALAS

CULTURE AND SOCIETY
JOURNAL OF SOCIAL RESEARCH

2019 10 (2)

ISSN 2029-4573 (Print), ISSN 2335-8777 (Online)
<https://doi.org/10.7220/2335-8777.10.2>

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

KULTŪRA IR VISUOMENĖ
SOCIALINIŲ TYRIMŲ ŽURNALAS
CULTURE AND SOCIETY
JOURNAL OF SOCIAL RESEARCH

2019 10 (2)

Kaunas, 2019

REDAKTORIŲ KOLEGIJA (EDITORIAL BOARD)

VYRIAUSIASIS REDAKTORIUS (Editor-in-Chief)

Artūras Tereškinas, *Vytauto Didžiojo universitetas (Vytautas Magnus University)*, sociologija (sociology)

REDAKTORIUS (Managing editor)

Apolonijus Žilys, *Vytauto Didžiojo universitetas (Vytautas Magnus University)*, sociologija (sociology)

NARIAI (Editorial Board Members)

Timofey Agarin, *Aberdyno universitetas, Jungtinė Kanalytė (University of Aberdeen, UK)*, politologija (political science)

Milda Ališauskienė, *Vytauto Didžiojo universitetas (Vytautas Magnus University)*, sociologija (sociology)

Galia Chimiak, *Lenkijos MA Filosofijos ir sociologijos institutas, Lenkija (Institute of Philosophy and Sociology of the Polish Academy of Sciences, Poland)*, sociologija (sociology)

Vytis Čiubrinskas, *Vytauto Didžiojo universitetas (Vytautas Magnus University)*, antropologija (anthropology)

Serge Ebersold, *Nacionalinis aukštasis švietimo ir tyrimų siekiant jaunų neįgaliųjų ugdymo ir adaptuoto mokymo institutas (Institut national supérieur de formation et de recherche pour l'éducation des jeunes handicapés et les enseignements adaptés, France)*, sociologija (sociology)

Jūratė Imbrasaitė, *Vytauto Didžiojo universitetas (Vytautas Magnus University)*, sociologija (sociology)

Kristina Jaskytė, *Džordžijos universitetas, JAV (University of Georgia, USA)*, sociologija (sociology)

Vida Kanopienė, *Mykolo Romerio universitetas (Mykolas Romeris University)*, sociologija (sociology)

Jacek Kurczewski, *Varšuvos universitetas, Lenkija (Warsaw University, Poland)*, sociologija (sociology)

Gediminas Lankauskas, *Redžainos universitetas, Kanada (University of Regina, Canada)*, antropologija (anthropology)

Vylius Leonavičius, *Vytauto Didžiojo universitetas (Vytautas Magnus University)*, sociologija (sociology)

Aušra Maslauskaitė, *Vytauto Didžiojo universitetas (Vytautas Magnus University)*, sociologija (sociology)

Sarmitė Mikulionienė, *Mykolo Romerio universitetas (Mykolas Romeris University)*, sociologija (sociology)

Rasa Naujanienė, *Vytauto Didžiojo universitetas (Vytautas Magnus University)*, socialinis darbas (social work)

Berardino Palumbo, *Mesinos universitetas (University of Messina, Italy)*, sociologija (sociology)

Jolanta Pivorienė, *Mykolo Romerio universitetas (Mykolas Romeris University)*, socialinis darbas (social work)

Jolanta Reingardė, *Europos lyčių lygybės institutas (European Institute for Gender Equality, Lithuania)*, sociologija (sociology)

Jonas Ruškus, *Vytauto Didžiojo universitetas (Vytautas Magnus University)*, socialinis darbas (social work)

Rūta Žiliukaitė, *Vilniaus universitetas (Vilnius University)*, sociologija (sociology)

Stanley L. Witkin, *Vermonto universitetas (University of Vermont, USA)*, socialinis darbas (social work)

Informacija apie žurnalo referavimą tarptautinėse duomenų bazėse / *Abstracting and indexing services:*

„Index Copernicus“ (<http://journals.indexcopernicus.com/masterlist.php?>); DOAJ

(Directory of Open Access Journals, <http://www.doaj.org/doi?func=openurl&issn=20294573&genre=journal>).

Leidžiamas nuo 2010 metų du kartus per metus.

Turinys

Kultūra ir visuomenė 2019 10 (2)

Artūras Tereškinas

Pratarmė7

Benediktas Gelūnas

Metodologinė inercija ir neoliberalus šališkumas moksliniame diskurse
apie internetinių žaidimų sutrikimą11

Kristina Šliavaite

Kalba, tautinis tapatumas ir lygios galimybės švietime: mokyklų
lietuvių, lenkų ir rusų mokomosiomis kalbomis bendruomenių
požiūriai31

Ilona Tamutienė, Daumantas Stumbrys

Ką apie alkoholio vartojimo kultūrą atskleidžia darbuotojų blaivumo
patikros rezultatai Lietuvos įmonėse? 59

Paulius Balsys

Ambivalentiška karininko profesinė tapatybė 71

Dávid Kollár

Besivaržantys standartizacijos bruožai: autentiškumas ir
algoritmizavimas globalizmo amžiuje 87

Rasa Indriliūnaitė

Tarpgeneracinė parama apsirūpinant būstu Lietuvoje 107

APIE AUTORIUS 126

AUTORIAMS 128

APIE ŽURNALĄ 130

Contents

Culture and society 2019 10 (2)

<i>Artūras Tereškinas</i>	
Preface	9
<i>Benediktas Gelūnas</i>	
Methodological Inertia and Neoliberal Bias in the Scientific Discourse on Internet Gaming Disorder	11
<i>Kristina Šliavaite</i>	
Language, Ethnic Identity and Equal Opportunities in Education: The Perspectives of Schools with Lithuanian, Polish and Russian Language of Instruction in Lithuania	31
<i>Iлона Tamutienė, Daumantas Stumbrys</i>	
Drinking Culture and Results of Workplace Alcohol Testing in Lithuanian Companies	59
<i>Paulius Balsys</i>	
Ambivalent Professional Identity of a Military Officer	71
<i>Dávid Kollár</i>	
Rival Patterns of Standardization: Authenticity and Algorithmization in the Age of Globalization	87
<i>Rasa Indriliūnaitė</i>	
Intergenerational Support in Self-provision of Housing in Lithuania	107
ABOUT THE AUTHORS	127
MANUSCRIPT SUBMISSION GUIDELINES	129
ABOUT THE JOURNAL	131

Pratarmė

Šiame žurnalo numeryje spausdinamuose straipsniuose analizuojamas mokslinis diskursas apie internetinių žaidimų sutrikimą, kalbos, tautinio tapatumo ir lygių galimybių santykis švietime, alkoholio vartojimo kultūra, karininko profesinė tapatybė, autentiškumo ir algoritmizavimo temos globalizmo amžiuje bei tarpgeneracinės paramos vaidmuo apsirūpinant gyvenamuoju būstu. Mokslininkai iš skirtingų Lietuvos ir užsienio institucijų gilinasi į gana retai analizuojamas temas.

Pasitelkdamas kritinę psichiatriją, neoliberalaus subjektiškumo teorijas ir alternatyvias priklausomybės sampratas, straipsnyje „Metodologinė inercija ir neoliberalus šališkumas moksliniame diskurse apie internetinių žaidimų sutrikimą“ Benediktas Gelūnas analizuoja šių žaidimų sutrikimą grindžiantį mokslinį diskursą platesniame sociopolitiniame kontekste.

Kristinos Šliavaitės straipsnyje „Kalba, tautinis tapatumas ir lygios galimybės švietime: mokyklų lietuvių, lenkų ir rusų mokomosiomis kalbomis bendruomenių požiūriai“ aptariama, kaip mokyklų skirtingomis mokomosiomis kalbomis bendruomenių nariai vertina mokyklos mokomosios kalbos, tautinio tapatumo ir lygių galimybių švietime sąveiką. Autorė teigia, kad mokyklose skirtingomis mokomosiomis kalbomis būdingi iš dalies skirtingi socialinės įtraukties bei socialinio mobilumo modeliai ir instrumentai.

Straipsnyje „Ką apie alkoholio vartojimo kultūrą atskleidžia darbuotojų blaivumo patikros rezultatai Lietuvos įmonėse?“ Ilona Tamutienė ir Daumantas Stumbrys pristato pirmojo tyrimo, skirto Lietuvos darbuotojų blaivumo patikrai, rezultatus. Šis unikalus tyrimas rodo, kad Lietuvoje gajį žalingo alkoholio vartojimo kultūra laisvalaikiu, kuri žalinga ir profesinei veiklai. Alkoholio žala darbui sietina ne tik su girtumu, bet ir pagirių sindromo keliamomis pasekmėmis.

Karo sociologijai skirtame straipsnyje „Ambivalentiška karininko profesinė tapatybė“ Paulius Balsys gilinasi į skirtingų vertybių konfliktą, kuris reikšmingas konstruojant Lietuvos karininko profesinę tapatybę. Nors anksčiau karininko profesija buvo siejama su heroizmu, idealu, garbe ir prestižu, šiuo metu karininkas darosi panašesnis į eilinę vadybininką ar biurokratą tarnautoją.

Gilindamasis į autentiškumo ir algoritmizavimo sąvokas, straipsnyje „Besivaržantys standartizacijos bruožai: autentiškumas ir algoritmizavimas

globalizmo amžiuje“ Dávidas Kolláras nagrinėja globalizacijos bruožus kaip funkciškai uždaras ir struktūriškai susijusias lokalumo sistemas, kurių aplinkoje pastebimi globalūs simbolių srautai.

Straipsnyje „Tarpgeneracinė parama apsirūpinant būstu Lietuvoje“ Rasa Indriliūnaitė diskutuoja apie būsto politiką, darbo rinkos kaitą bei demografinius visuomenės pokyčius, lėmusius jaunesniųjų kartų apsirūpinimą būstu Lietuvoje. Remdamasi 2018–2019 m. atlikto kokybinio tyrimo su 1970–1985 kohortos atstovais duomenimis, autorė atskleidžia šeimos paramos apsirūpinant būstu motyvus ir praktikas.

Artūras Tereškinas
Vyriausiasis redaktorius

Preface

As in the previous issues of the journal, in this issue, scholars from different research fields and countries focus on a variety of subjects and use different critical, theoretical and methodological approaches. They analyze the issues of the scientific discourse on Internet gaming disorder, the relation of the language, ethnic identity and equal opportunities in education, drinking culture and workplace alcohol testing in Lithuanian companies, Lithuanian military officers' professional identity and the functioning of authenticity and algorithmization in the age of globalization.

In his article "Methodological Inertia and Neoliberal Bias in the Scientific Discourse on Internet Gaming Disorder," Benediktas Gelūnas draws on critical psychiatry, theories of neoliberal subjectivity and alternative notions of addiction to interpret the scientific discourse behind the gaming disorder and its meanings.

Kristina Šliavaitė's article "Language, Ethnic Identity and Equal Opportunities in Education: The Perspectives of Schools with Lithuanian, Polish and Russian Language of Instruction in Lithuania" focuses on the relation between language, ethnic identity and equal opportunities in education. The author argues that the perception of bilingualism or multilingualism should be promoted both at the schools with minority languages of instruction and the schools with the state language of instruction.

In their article "Drinking Culture and Results of Workplace Alcohol Testing in Lithuanian Companies," Ilona Tamutienė and Daumantas Stumbrys present the results of the first study based on unique alcohol testing in the workplace database. Their research points to the issue of hangover at a workplace related to the Lithuanian drinking culture that affects productivity and workplace accidents.

In his article "Ambivalent Professional Identity of a Military Officer," Paulius Balsys argues that customarily the profession of a military officer has been associated with heroism, idealism, honor and prestige. However, currently, modern armies affected by organizational changes make military officers resemble ordinary managers or bureaucrats. The conflict of contemporary social and traditional military values influences the ambivalence of military officers' professional identity.

Dávid Kollár's article entitled "Rival Patterns of Standardization: Authenticity and Algorithmization in the Age of Globalization" argues that authenticity and algorithmization are not rival concepts of cultural reproduction. According to the author, effective societies are based on the specific synthesis of standardized order (algorithm) and standardized freedom (authenticity).

The last article of the issue entitled "Intergenerational Support in Self-provision of Housing in Lithuania" analyzes the motives and practices of a family support in the field of self-provision of housing. Rasa Indriliūnaitė argues that the transfer of intergenerational high-quality housing and particularly housing ownership not only represents a transmission of a social and economic status but also reproduces social inequalities within the generation born in 1970–1985.

Artūras Tereškinas
Editor-in-chief

Apie autorius

Paulius Balsys	Lietuvos socialinių tyrimų centro doktorantas
Benediktas Gelūnas	Vytauto Didžiojo universiteto Sociologijos katedros doktorantas
Rasa Indriliūnaitė	dr., Vytauto Didžiojo universiteto Sociologijos katedros lektorė
Dávid Kollár	poetas, sociologas, Pázmány Péter Katalikų universiteto Humanitarinių ir Socialinių mokslų fakulteto doktorantas (Vengrija)
Daumantas Stumbrys	dr., Vytauto Didžiojo universiteto Socialinių tyrimų centro mokslo darbuotojas
Kristina Šliavaitė	dr., Lietuvos socialinių tyrimų centro Etninių tyrimų instituto vyresnioji mokslo darbuotoja ir Vytauto Didžiojo universiteto Sociologijos katedros docentė
Ilona Tamutienė	dr., Vytauto Didžiojo universiteto Viešojo administravimo katedros profesorė

About the Authors

- Paulius Balsys** PhD candidate in sociology at the Lithuanian Social Research Centre (Lithuania)
- Benediktas Gelūnas** PhD candidate in sociology at the Department of Sociology, Vytautas Magnus University (Lithuania)
- Rasa Indriliūnaitė** Dr., lecturer at the Department of Sociology, Vytautas Magnus University (Lithuania)
- Dávid Kollár** poet, sociologist and PhD student in political science at the Faculty of Humanities and Social sciences, Pázmány Péter Catholic University (Hungary)
- Daumantas Stumbrys** Dr., researcher at the Social Research Center, Vytautas Magnus University (Lithuania)
- Kristina Šliavaityė** Dr., senior researcher at the Institute for Ethnic Studies at the Lithuanian Social Research Centre and Associate Professor at the Department of Sociology, Vytautas Magnus University (Lithuania)
- Ilona Tamutienė** Dr., Professor at the Department of Public Administration, Vytautas Magnus University, (Lithuania)

Autoriams

Elektroninė straipsnio kopija siunčiama šiuo elektroninio pašto adresu: arturas.tereskinas@vdu.lt. Rankraščių citavimo ir nuorodų tvarka turi atitikti „Documentation 2.“ *Chicago Manual of Style*. 15th edition stiliaus reikalavimus. Kiekviename straipsnyje turi būti nurodytas autoriaus vardas, pavardė, afiliacija, adresas, telefonas, faksas ir elektroninio pašto adresas. Straipsnių apimtis neturi viršyti 8 000 žodžių kartu su išnašomis ir bibliografija. Ne daugiau kaip 250 žodžių santrauka turi būti pridėta prie straipsnio (jei straipsnis lietuvių kalba, santrauka rašoma angliškai, jei straipsnis anglų kalba, santrauka rašoma lietuviškai).

Citavimo ir nuorodų tvarka

Literatūros nuorodos tekste rašomos skliaustuose, nurodant autoriaus pavardę ir darbo publikavimo metus, pvz.: (Brown 1995). Puslapiai rašomi po šaltinio publikavimo metų ir atskiriamas kableliu, pvz.: (Brown 2005, 45–47).

Kiti pavyzdžiai tokie:

- dvejų autorių darbas: (Adams, Savran 2002);
- daugiau nei dvejų autorių darbas: (Bourdieu et al. 1999);
- du to paties autoriaus darbai, paskelbti tais pačiais metais: (Connell 1995a, 1995b);
- keletas skirtingų autorių darbų (Bourdieu 1999; Brown 1995; Connell 1995).

Visos cituojamos literatūros sąrašas pateikiamas straipsnio pabaigoje. Toliau duodami keli literatūros nuorodų pavyzdžiai.

Monografija:

- Stankūnienė, V. et al., sud. 2001. *Paramos šeimai politika: samprata ir patyrimas*. Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas.
- Brown, W. 1995. *States of Injury: Power and Freedom in Late Modernity*. Princeton, N. J.: Princeton University Press.

Knygos skyrius arba straipsnis, publikuojamas knygoje:

- Rindzevičiūtė, E. 2005. „Identitetas ir saugumas Lietuvos kultūros politikos diskursuose“. In *Pažymėtos teritorijos*, sud. R. Goštautienė, L. Jablonskienė, 11–30. Vilnius: Tyto alba.
- Brod, H. 2002. “Studying Masculinities as Superordinate Studies.” In *Masculinity Studies & Feminist Theory: New Directions*, ed. J. Kegan Gardner, 161–175. New York: Columbia University Press.

Straipsnis, publikuojamas žurnale:

- Kublickienė, L. 2000. „Šiuolaikinių lyties stereotipų sąlygotas maskuliniškas diskursas“. *Feminizmas, visuomenė, kultūra 2*: 101–108.
- Connell, R. 1993. “The Big Picture: Masculinities in Recent World History.” *Theory and Society* 22 (5): 597–623.

Daugiau informacijos žr.: „Documentation 2.“ *Chicago Manual of Style*. 15th edition.

Manuscript submission guidelines

An electronic copy of a manuscript should be emailed to: arturas.tereskinas@vdu.lt. Manuscripts should conform to relevant stylistic guidelines of the “Documentation 2.” *Chicago Manual Style* (15th edition). Each manuscript should include complete author name(s), affiliation(s), mailing address, phone, fax, and e-mail information. Articles should not exceed a maximum length of 8 000 words, including references and footnotes. An abstract of no more than 250 words should accompany your submission. Submitted articles will undergo blind peer review. Manuscripts should not have been published elsewhere in substantially similar form while being reviewed by the “Culture and Society”.

Examples of Citations and References

Citations of works are given in the text in chronological order by enclosing the author’s last name and the year of publication in parentheses – for example, (Brown 1995). Specific pages or section citations follow the date, preceded by a comma: (Brown 2005, 45–47).

Other examples are as follows:

- for dual authorship, (Adams, Savran 2002);
- for more than three authors, (Bourdieu et al. 1999);
- for two works by the same author in a single year, (Connell 1995a, 1995b);
- for two or more works by different authors, (Bourdieu 1999; Brown 1995; Connell 1995).

Full documentation appears in the references. References must list all works cited in the text, including citations in footnotes. List works alphabetically by author and, under author, by year of publication.

The following are examples of references:

Entire book

- Brown, W. 1995. *States of Injury: Power and Freedom in Late Modernity*. Princeton, N. J.: Princeton University Press.
- Adams, R., Savran D., eds. 2002. *The Masculinity Studies Reader*. Oxford: Blackwell Publishers.

Book chapter

- Brod, H. 2002. “Studying Masculinities as Superordinate Studies.” In *Masculinity Studies & Feminist Theory: New Directions*, ed. J. Kegan Gardner, 161–175. New York: Columbia University Press.

Journal article

- Connell, R. 1993. “The Big Picture: Masculinities in Recent World History.” *Theory and Society* 22 (5): 597–623.

For more information, consult: “Documentation 2.” *Chicago Manual of Style*. 15th edition.

Apie žurnalą

KULTŪRA IR VISUOMENĖ. Socialinių tyrimų žurnalas – referuojamas socialinių tyrimų žurnalas, įkurtas 2009 m. Vytauto Didžiojo universitete. Žurnalas pateikia tarpdisciplininius empirinius ir teorinius socialinius tyrimus. Čia spausdinami įvairių akademinų disciplinų, tarp jų – sociologijos, socialinio darbo, antropologijos, lyčių ir komunikacijos studijų, straipsniai. Taikant skirtingas metodologijas „Kultūroje ir visuomenėje“ analizuojamos temos, susijusios su tapatybių politika, globalizacija, socialine gerove, multikultūralizmu. Žurnale spausdinami straipsniai lietuvių ir anglų kalbomis. Žurnalas išeina du kartus per metus.

About the journal

CULTURE AND SOCIETY. Journal of Social Research is a peer-reviewed social research journal founded in 2009 at Vytautas Magnus University, Lithuania. It presents interdisciplinary empirical and theoretical scholarship in social sciences. The journal welcomes contributions from a wide range of relevant fields, including sociology, social work, anthropology, gender studies, media and communication studies. Using diverse methodologies, the articles in “Culture and Society” explore a variety of topics related to globalization, identity politics in contemporary world, social welfare and multiculturalism. Contributions in both Lithuanian and English are welcome. The journal is published twice a year.

Redakcijos adresas:

Vytauto Didžiojo universitetas
Sociologijos katedra
Jonavos g. 66-306, LT-44191 Kaunas
El. paštas arturas.tereskinas@vdu.lt
Prieiga per internetą www.vdu.lt/sociologija

Address:

Vytautas Magnus University
Department of Sociology
Jonavos g. 66-306, LT-44191 Kaunas, Lithuania
E-mail: arturas.tereskinas@vdu.lt
www.vdu.lt/sociologija

Kultūra ir visuomenė : socialinių tyrimų žurnalas = Culture and society : journal of social research / Vytauto Didžiojo universitetas. Sociologijos katedra ; redaktorių kolegija: vyriausiasis redaktorius Artūras Tereškinas ... [et al.]. - [T.] 1, [Nr.] 1 (2010)- . - Kaunas : Vytauto Didžiojo universiteto leidykla, 2010- .

[T.] 10, [Nr.] 2. – Kaunas : Vytauto Didžiojo universitetas, 2019. – 134 p. : iliustr. - Bibliografija straipsnių gale. – Santraukos lietuvių kalba.

ISSN 2029-4573 (spausdintas)

ISSN 2335-8777 (internetinis)

<https://doi.org/10.7220/2335-8777.10.2>

Kultūra ir visuomenė

Socialinių tyrimų žurnalas

Culture and Society

Journal of Social Research

2019 10 (2)

Lietuvių k. redaktorė / Editor (Lithuanian) *Vita Siaurodiniėnė*

Anglų k. redaktorius / Editor (English) *Irmantas Ramanauskas*

Viršelio autorė / Cover designer *Vilūnė Grigaitė*

Maketuotoja / Layout *Aldona Bagdonienė*

2019 12 02. Tiražas 30 egz. Užsakymo Nr. K19-124

Išleido ir spausdino:

Vytauto Didžiojo universitetas

K. Donelaičio g. 58, LT-44248 Kaunas

www.vdu.lt | leidyba@vdu.lt